

въобразяваше, че въ случай на въоръжено стълкновение тя не ще остане уединена. За да я извади отъ тая заблуда, графъ Игнатиевъ посети столицитѣ на великитѣ държави и въ единъ протоколъ, носящъ подписа на всички, макаръ съ оговорка отъ английска страна, той възпроизведе въ кжси черти сжщността на постигнатото между Силитѣ съгласие за необходимостта отъ реформи въ различнитѣ области. Но и тоя пжтъ формалното съгласие на Силитѣ за реформи не смути Портата и тя и сега не отстѣпи отъ веднѣжъ заетото отъ нея отрицателно становище. Обявезата следъ това, не безъ активното въздействие на гр. Игнатиевъ, война била логическо послѣдствие на нейния отказъ.

Въ войната биеше въ очи особеното положение на Русия. Ако и воюваща страна, тя въ сжщностъ ратуваше като единъ видъ пълномощница на европейския ареопагъ. При все това войната, предприета по съображения челоѡколюбиви, а не себични, не биде по достойнство оценена отъ европейското обществено мнение. Обезвѣрена Европа не вѣрваше въ хуманитарна война. Ето защо още отъ самото начало, па и до края на войната, дейтелността на Русия биде следена съ подозрение и често спжвана. Това неприязнено настроение спрямо нея се забелѣзваше особено въ Англия. Интересна въ това отношение е изповѣдта на Единбургския принцъ, зетъ на Александъръ II, че майка му, кралица Виктория, изобщо не вѣрвала на руситѣ. Впрочемъ това не трѣбва ни най-малко да ни очудва, когато самъ князь Бисмаркъ на донесението на германския посланикъ въ Петроградъ, че споредъ Горчакова Русия водѣла войната за освобождение на потиснатитѣ християнски народи на Балканитѣ, си е позволилъ да отгѣтне отъ страна — *Neuchelei* — притворство!.. Но нѣщо повече. За да се подхрани това неблагоприятно настроение, твърде често не сж се свѣрили да прибѣгватъ и къмъ извращение на истината или създаване на измислици отъ естество да хвърлятъ сѣнка върху Русия. Така английския въ Цариградъ посланикъ Лейярдъ намѣри за възможно, безъ да си даде трудъ да направи необходимата провѣрка, да оповести *ubi et ubi*, че руситѣ гонятъ отъ България всички турци безъ разлика на полъ и възраст! Изобщо трѣбва да се каже, че нищо не отклони западния свѣтъ отъ това преднамѣрено недоброжелателство спрямо Русия — нито тържествената дума на високоблагородния Александъръ II, нито водената дипломатическа преписка предимно между Петроградъ и Лондонъ, и между Петроградъ и Виена, нито пжкъ настроението на руското общество, което, както се